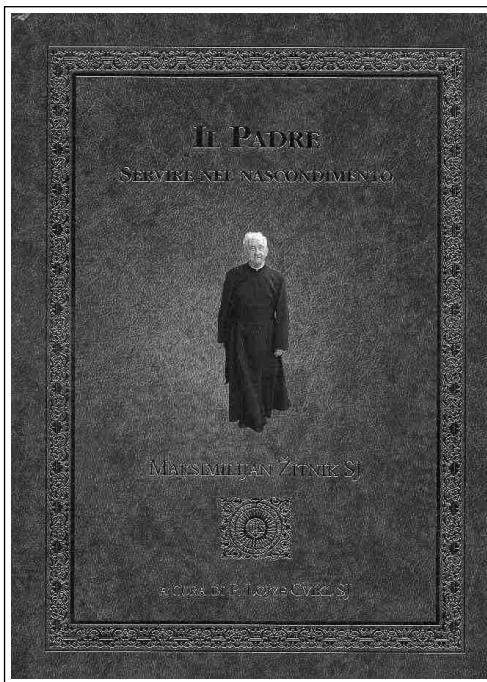

Lojze Cvikel (ur.). *Il padre: servire nel nascondimento: Maksimilijan Žitnik*. Rim: Pontificium Collegium Russicum, 2009. 283 + 104 str.

Monografija v italijanskem jeziku pod uredništvom jezuita Lojzeta Cvikla, sedanjega mariborskega nadškofa in nekdanjega rektorja Papeškega ruskega kolegija v Rimu, katere naslov je mogoče prevesti kot *Oče: služiti v odmaknjenosti: Maksimilijan Žitnik*, je posvečena Maksimilijanu Žitniku (1920–2006), širši javnosti malo znanemu slovenskemu jezuitskemu duhovniku, univerzitetnemu profesorju in bibliotekarju. Žitnik, rojen leta 1920 v Limbušu pri Mariboru, je večino svojega življenja preživel v Italiji. Teologijo je študiral v Rimu, kjer je bil leta 1944 posvečen v škofijskega duhovnika in dve leti pozneje doktoriral na temo pastoralne teologije v delih vzhodnega cerkvenega očeta svetega Janeza Zlatousta (347–407). Omenjeni cerkveni oče je v vseh nadaljnjih desetletjih ostajal rdeča nit Žitnikovega znanstvenega raziskovanja; istega obravnava tudi njegova zadnja knjiga, izdana pet let po njegovi smrti, in sicer o Zlatoustovi tematizaciji kreposti treznosti oziroma zmernosti (*NHΨΙΣ – Christliche Nüchternheit nach Johannes Chrysostomus*, 2011). Maksimilijan Žitnik je v jezuitski red vstopil leta 1953, devet let po mašniškem posvečenju, od leta 1959 in skoraj do svoje smrti je opravljal različne profesorske in bibliotekarske naloge v rimskih jezuitskih visokošolskih ustanovah – sprva kot profesor dogmatike na Gregoriani, nazadnje kot vodja

knjižnice v grkokatoliškem ruskem kolegiju. Za njegovo življenjsko znanstveno delo je mogoče označiti monografijo v petih zvezkih z naslovom *Sacramenta: Bibliographia internationalis*, ki je izhajalo med letoma 1992 in 2002. To delo, sestavljeno v latinskem jeziku, predstavlja po obsegu monumentalno, po vsebini pa doslej nepreseženo in mednarodno uveljavljeno bibliografsko vodilo za proučevanje (katoliške) zakramentalne teologije. Čeprav Žitnikov način delovanja, izhajajoč iz njegovih osebnostnih lastnosti in duhovne globine, ni bil izrazit v smeri javnega izpostavljanja in čeprav število njegovih objav ni bogato, se je v spomin svojih študentov, stanovskih tovarišev in jezuitskih sobratov zapisal kot izjemno marljiv, skromen in v izražanju moder. Ob profesorski in bibliotekarski službi je veliko (prostega) časa v

Il padre, servire nel nascondimento, Maksimilijan Žitnik, naslovnica

zvestobi svojemu duhovniškemu poslanstvu in jezuitski karizmi namenjal tudi spovedovanju in duhovnem spremljanju.

Cviklovo monografijo tvorita dva glavna dela: prvi del prinaša pripovedno-kronološko urejen življenjepis Maksimilijana Žitnika, ki ga je sestavil avtor oziroma urednik sam, drugi del pa uokvirja obsežna priloga z bogatim fotografskim gradivom in zbranimi pričevanji različnih ljudi, ki so Žitnika osebno poznali. Po svoji vsebini monografija odstira zanimivo, a nekako na obrobje potisnjeno poglavje iz zgodovine slovenskega visokega šolstva. Z obravnavo življenja enega od slovenskih univerzitetnih profesorjev, delujočega v samem intelektualnem in organizacijskem središču katoliškega sveta, posega v nasploh slabo pokrito področje slovenske intelektualne zgodovine. Na tej podlagi je mogoče trditi, da je že izbrana tematika dovolj tehten razlog za pohvalno vrednotenje Cviklovega dela. Eno od pomembnejših dobrih plati oziroma prednosti monografije je mogoče prepoznati v njeni vsebinski in strukturni uravnoveženosti. To se kaže vsaj na naslednjih štirih ravneh: avtor oziroma urednik svojo pripovedno-kronološko osnovo dopolnjuje z zbranimi pisnimi pričevanji številnih ter poklicno in narodnostno raznolikih osebnosti, ki so se z Žitnikom v času njegovega življenja srečevali ali z njim delali; avtor oziroma urednik v svoje delo vključuje bogato fotografsko gradivo tako iz arhivske jezuitske kakor tudi Žitnikove osebne zapuščine; avtor oziroma urednik do svoje proučevane osebnosti zavzema osebno zavzet odnos, saj je z Žitnikom v zadnjem obdobju njegovega življenja tudi živel in sodeloval v vlogi rektorja Papeškega ruskega kolegija; avtor oziroma urednik Žitnika navsezadnje dosledno prikazuje kot celovito in duhovno trdno osebnost, pri čemer njegovega profesorskega in bibliotekarskega poklica nikoli ne ločuje od njegove duhovniško-jezuitske istovetnosti. Med šibkejšimi platmi Cviklove monografije je mogoče izpostaviti občasno »hagiografski« slog prikazovanja Žitnikovega življenja, ki sicer prepričljivo kaže na njegove kreposti, in občasno pomanjkanje (znanstveno) poglobljenega pojasnjevanja intelektualno-zgodovinskega ozadja oziroma značilnosti časa in prostora, v katerem je Žitnik deloval – monografija tako na nekaterih mestih deluje nekoliko preveč poljudno.

Monografija o Maksimilijanu Žitniku nedvomno prinaša dragocen prispevek k zgodovini slovenskega visokega šolstva in slovenske teološke misli, obenem pa deluje kot pomembna spodbuda za začetek resnega proučevanja zgodovine delovanja duhovnikov oziroma teologov s slovenskega ozemlja v pomembnih intelektualnih središčih katoliškega sveta (npr. Rim, Dunaj). Ob tem ni mogoče obiti pomenljivega dejstva, da so v vrsti rimskih profesorjev 20. stoletja, strokovnjakov za vprašanja vzhodne krščanske teologije, kar trije Slovenci, vsi trije jezuiti – poleg Žitnika še Ivan Žužek (1924–2004) in Pavel Leskovec (1920–2017).

Simon Malmenvall